

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 120.

Fr. Wernig, Slovenjgradec:

Še o kmetijskem pospeševanju.

I.

Mogoče je ta ali drugi ob koncu izvajanj v članku »Križi in težave kmetijskega pospeševanja« prišel na druge misli glede možnosti izboljšanja kmetijsko-gospodarskih razmer. Povdarjam vendar, da sem v tem članku razpravljal o naših kmetijskih razmerah zgolj iz gmočnega, sedanjega svetovno-gospodarskega vidika, iz vidika današnjega liberalno-kapitalističnega gospodarskega reda, v katerem je za višino cen kmetijskih pridelkov merodajen edino trdi gospodarski zakon ponudbe in povpraševanja.

Gospodarstveniki po vsem svetu danes naglašajo, da je bilo za naše malo kmetijstvo, za našo vas iz družabnega vidika mogoče usodno, ker se jo je uvrstilo preteklega stoletja v ta prosti gospodarski red. Edina možnost, da bi naš mali kmet v tem gospodarskem redu v sedanjem času še ostal in se ohranil, bi bila v najpopolnejše izvednem zadružništvu glede pridelovanja, vnovčenja in nakupa vseh gospodarskih pridelkov in potrebščin. Take zadruge, ki obsegajo celo vas, so se tu in tam ohranile tudi še pri nas na našem slovanskem jugu. Današnji liberalno-kapitalistični gospodarski red je pred mnogimi desetletji pripravil tudi kmetovalce v Švici in na Danskem do tega, da so iskali in našli pomoč v takih zadrukah. Boljše gospodarsko živeti v navidezni odvisnosti v zadružnem občestvu, kakor v stalnem strahu za obstoj navidezno svobodno, v osamljenosti kljubovati viharjem prostega kapitalističnega življenja!

II.

Nedavno mi je odvrnil o priliki nekega gospodarskega razmotrivanja v prav oddaljenem, zapuščenem kotu štajerskih planin preprost, dobrodušen kmetič očanec: »Gospod, veste, kaj je vzrok današnjih gospodarskih razmer —?« — »Premalo ljubezni je med ljudmi!«

Ni imel tako neprav ta preprosti očanec daleč tam s štajerskih planin. V mestu bi rekli isto, kar je rekel očanec v svoji preprostosti; rekli bi samo z drugimi besedami: »Premalo kulture, premalo srca, premalo nesebičnosti in premalo gospodarskega poštenja je v vsem današnjem gospodarskem poslovanju in življenju!«

Vseh današnjih trgovskih poslovanj nevesči mali in srednji kmet skorajda ne more vzdržati v tem gospodarskem redu svobodnega svetovnega tekmovanja za tržišča in za možnost prodaje pridelkov. Le težko more naš kmet tako poceni pridelovati in postaviti na trg svoje blago, kakor ameriški, afriški, ruski ali avstralski farmer ali veleposestnik, ki obdeluje svojo zemljo lahko s stroji. Radi tega so radi ohranitve malega in srednjega kmeta mnoge industrijske države, kakor Severna Amerika, Avstrija in Nizozemska prišle svojemu kmetijstvu na pomoč z vključitvijo kmetijskega pridelovanja v celotno narodno gospodarsko pridelovanje in so napravile svojega kmetovalca deloma neodvisnega od usodnega zakona, ki obvladuje vse svetovno gospodarstvo in to je zakon ponudbe in povpraševanja.

V Avstriji je cena domači živini stalno višja, ker je dovoz tuje živine vsled visoke carine zelo otežkočen in vsled tega razmere na svetovnih trgih za avstrijskega živinorejca skorajda ne pridejo v poštev. Na Nizozemskem se plačuje za domače nizozemsko maslo menda 1 marka 50 pfenigov, za uvoženo nemško maslo pa se plačuje na Nizozemskem le 80 pfenigov. Tako se pomaga domačemu kmetu, da ne propada, oziroma ne podleže v svetovni gospodarski konkurenci.

Pri nas, v izrazito agrarni državi, smo naravno v največji meri navezani na izvoz naših pridelkov, s katerimi pridobivamo svetovne trge le, ako pridelujemo in nudimo prvovrstno in boljše blago. Vendar je zadnjega časa opaziti, da se vse evropske države, tudi industrijske, glede kmetijskega pridelovanja močno osamosvojujejo, in če bi šel ta razvoj v začrtani smeri naprej, bi se znalo zgoditi, da bi v doglednem času tudi mi mogli izvažati le še prav malo naših kmetijskih pridelkov. In takrat bi tudi pri nas bila potrebna večja notranja medsebojna pomoč vseh stanov, da se omogoči kmetovalcu kot neizčrpnemu, najbolj zdravemu vrelcu našega naroda, kot čuvanju in ohranitvi npravnosti in narodove samobitnosti — gospodarski obstoj.

„Slov. Gospodar“ stane:

celoletno 32 Din,
polletno 16 Din,
četrtletno 9 Din.

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina v Beogradu je na svoji seji 1. marca odobrila pogodbo, sklenjeno med Čehoslovaško, Rumunijo in Jugoslavijo, ki so se tesneje združile med seboj v enotnejše organizirano Malo antanto, ki bo v bodoče na zunaj nastopala kot ena sila, in sicer kot velika sila. Namen te skladne in čvrste organizacije je: 1. da se ohrani in organizira mir, 2. da se okrepijo gospodarski stiki z vsemi državami srednje Evrope, 3. da se zaščiti mir v vseh slučajih ter da se omogoči razvoj h končni stabilizaciji razmer v srednji Evropi, 4. da se skupno varujejo skupni interesi treh držav Male antante. Narodna skupščina je enodušno in soglasno sprejela pogodbo o organizaciji Male antante.

Sodišče za zaščito države. Pred tem sodiščem v Beogradu se je začela dne 20. februarja velika javna razprava proti bivšemu narodnemu poslancu Janezu Brodarju, bivšemu nar. poslancu Ivanu Štrcinu, bivšemu oblastnemu poslancu Antonu Umniku, mestnemu župniku v Kranju Matiji Škrbcu, pravniku Alojziju Iliji, soboslikarju Jerneju Vombergarju, kmetu Francu Grilcu, kmetu Vinku Kosu, pisarniškemur slugi Jožefu Lobodi, čevljarju Tomažu Ogrinu, zidarju Petru Cerarju in kmetu Francu Gregorinu. Obtožnica očita Janezu Brodarju, da je 16. maja 1932 o priliki manifestacij v Hrastju proti narodnemu poslancu Janku Barletu v prisotnosti več oseb izjavil: »Prej smo zahtevali avtonomijo, sedaj pa zahtevamo več. Sedaj zahtevamo federacijo, popolnoma samostojno upravo Slovenije«, s katerimi besedami je hotel ustvariti razpoloženje, da se spremeni sedanja državna ureditev; da je dne 22. maja 1932 v Šenčurju o priliki zborovanja Janka Barleta kot voditelj demonstrantov navajal ljudi k nasilstvom napram državnim oblastvom; da je ob isti priliki z vzkliki žalil režim. Ivan Štrcin je obtožen, da je dne 15. maja 1932 v Mengšu navajal svoje pristaje k nasilju proti državnim oblastim. Anton Umnik je obtožen, da je 22. maja 1932 ob priliki Barletovega shoda v Šenčurju navajal demonstrante k nasilju proti državnim oblastim kakor Janez Brodar. Župniku Matiji Škrbcu očita obtožnica, da je 22. maja 1932 na shodu poslanca Mravljeta x

Primskovem vzklikal: »Živela samostojna Slovenija, živela republika«, s čimer je hotel spremeniti današnje državno ureditev in deloval na tem, da se del kraljevine odcepi od celine kot samostojna država. Franc Grile, Vinko Kos in Josip Loboda so obtoženi razžaljenja Nj. Veličanstva kralja in zločina po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi, ostali pa samo zločina po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Po devetdnevni razpravi, pri kateri je nastopilo veliko število prič, odnosno so bile prečitane njihove izjave, podane preiskovalnemu sodniku, je bilo 1. marca zaključeno dokazno postopanje. Naslednja dva dneva so bili govori državnega tožilca in braniteljev.

==

V DRUGIH DRŽAVAH.

Predsednik Roosevelt je bil 4. marca v Washingtonu slovesno ustoličen. Kljub gospodarski krizi se je ustoličenje izvršilo z velikim sijajem. Predpoldne ob desetih je Roosevelt obiskal svojega prednika Hooverja ter je tudi prisegel na ustavo. Opoldne so uradniki bele hiše v Washingtonu položili prisego v roke novega predsednika. Ob šestih zvečer je imel Roosevelt govor, ki ga je prenesel radio po svetu. Ustoličenje sredi bančne krize, ki se razvija z največjo naglico. Vlagatelji dvigajo vloge in banke jih ne morejo izplačevati. Potreben je večdnevni moratorij in potem bodo izplačevale samo 5% vsake vloge. Newjorški borzni odbor je sklenil, da se zapro vse newjorške borze. Splošnemu bančnemu moratoriju so se pridružile vse države Zedinjenih držav severne Amerike.

Nemčija pod bičem fašizma. Hitler vedno silovitejšje vihti svoj fašistični bič. Požar parlamenta v noči od 27. do 28. februarja mu je dobrodošel povod. S tem požigom prizadeta škoda je res velika ter znaša več milijonov mark. Uničena je sejna dvorana z vso opremo, kakor tudi galerije za novinarje in občinstvo, porušena je tudi ogromna kupola. Ker je bilo več netišč požara na raznih mestih, ni dvoma, da je bilo poslopje zažgano. Vlada je obdolžila požiga komuniste ter je aretirala nekoga nizozemskega komunisto z imenom Van der Lühbe, ki je baje zločin priznal. To priliko je vlada porabila, da je zaprla vse vodilne komuniste ter za 14 dni, torej preko volitev, ki so bile 5. marca, prepovedala izdajanje in izhajanje vseh komunističnih in socialno-demokratskih časopisov. Izdala je tudi zasilno naredbo »o zaščiti naroda in države«, s katero so ukinjene ustavne določbe, ki zagotavljajo državljanске svoboščine. Dopustne so torej omejitve osebne svobode, svobodnega izražanja, tiskovne svobode, pravice zborovanja, poštne, pisemske, brzojavne in telefonske tajnosti, hišne preiskave, zaplembe zasebne imovine itd. Naglica, s katero je vlada te odredbe izdala, je jako sumljiva ter ustvarja videz, da je vlada bila o požaru naprej obveščena ter je vse njej potrebne ukrepe pripravila. Zato se v inozemstvu vedno bolj zgoščajo glasovi, da požig parlamenta

ni delo komunistov, marveč hitlerjevcev samih, katere obdolžujejo komunisti in socialisti. Hitlerjevcev parlament ni nič kaj pogodu, zato so poslance poslali domov ter razpisali nove volitve. Ker menijo na vsak način — magari brez parlamenta — vladati tudi po 5. marcem, zato jim je poslopje parlamenta nepotrebno. Ječe se na Nemškem polnijo od dneva do dneva. Do konca preteklega tedna je bilo aretiranih po raznih mestih Nemčije preko 5 tisoč oseb. Po ulicah pa se dnevno in vsako noč vršijo poboji. Ukinitve listov se nadaljujejo v pospešeni meri. Spričo takih razmer so se pruski škofje obrnili na predsednika Hindenburga, da bi odredil potrebno za zadostno jamstvo volilne svobode in pravic, ki so z zakonom zagotovljene vsem državljanom. Na to prošnjo je državni predsednik Hindenburg poslal predsedniku škofskih konferenc vatislavskemu nadškofu kardinalu Bertramu odgovor, v katerem ga zagotavlja, da bo storil vse, kar je v njegovih močeh, da se zagotovi volilna svoboda državljanov in da se prepreči izgrede v volilnem boju.

Francoska vlada ima marčno dvanajstino. Po celonočnih razpravah sta francoska poslanska zbornica in senat 1. marca v jutru odobrila proračunsko dvanajstino za mesec marec. Daladier je že bil tako daleč, da je hotel dati ostavko svoje vlade, ako se senat in zbornica ne zedineta. Nato je prišlo do novih pogajanj, ki so šele v zgodnjih jutranjih urah dovedla do sporazuma. Poslanska zbornica je odobrila predloženo dvanajstino s predlogi vlade s 360 glasovi proti 204, senat pa s 182 proti 89. V poslanski zbornici je prišlo o priliki glasovanja o zaupnici Daladierju do razcepa v socialistični stranki, ker je 20 socialističnih poslancev glasovalo proti. O sporu, ki je vsled tega nastal v dosedaj dobro disciplinirani socialistični stranki, bo morala najbrž sodeliti glavna skupščina stranke.

Japonci v Džeholu. Japonski delegati pri Zvezi narodov so iz Ženeve odmarširali, japonski vojaki pa v deželo Džehol marširajo. Prodiranje Japoncev se vrši od treh strani. Severni oddelek japonske operacijske armade pod poveljstvom generala Hattori je po zavzetju Kaila prodrl v notranjost Džehola ter je že več ko 100 km od meje v notranjosti. Srednji oddelek pod poveljstvom konjeniškega generala No-

gija prodira proti mestu Lingvan. Tretji oddelek prodira na jugu iz Šanhajk-vana, ki je tam, kjer se stikata Rumeno morje in veliki kitajski zid, ter ima premagati največje ovire. Kitajski vo-jaki, ki se povsod borijo zoper Japonce z največjo hrabrostjo, pa so preslabo opremljeni, imajo v tem kraju boljšo opremo. Tukaj je glavni kitajski poveljnik maršal Čansuljan, ki ima dosti denarja. Zato so se Kitajci postavili Japoncem čvrsto v bran ter odbili njihove napade ob prelazu Paičisu. Končno pa le ne bodo mogli uspeti proti Japoncem, ki razpolagajo z velikim vojaškim izkustvom, z izvrstno opremo in z najmodernejšimi tehničnimi pripomočki. Japonske vesti poročajo, da so njihove čete po ljutih tridnevnikih bitkah zavzele prelaz Paičisu, s čimer so jim odprta glavna vrata v prestolnic Džehola, v mesto Čengte.

Kitajci so Japoncem podlegli. Ni to prišlo nepričakovano, marveč je razumljivo vsakomur, kdor pozna kitajske razmere. Kitajska nima pravilne vojaške organizacije, niti vojnih sredstev in pripomočkov, dočim je Japonska izvrstno vojaško organizirana ter z najmodernejšimi sredstvi opremljena. — Drug razlog pa je v nesložnosti kitajskih generalov. General Suintienjing in tudi drugi kitajski generali so odpadli od kitajskega poveljnika maršala Hsilianga ter se pridružili Japoncem. Tako se je zrušil ves kitajski obrambni sistem in provinca Džehol je izgubljena. Kitajci se sedaj predvsem trudijo, da omogočijo kolikor mogoče reden umik svojih čet. Niso pa Kitajci vrgli puške v koruzo, marveč hočejo število pušk in orožja pomnožiti. Ruske fabrike orožja in streliva delajo noč in dan za Kitajsko, ki bo te izdelke prejemale preko Mongolije na račun ruskega posojila. Tudi razne evropske fabrike orožja in streliva izdelujejo, odnosno že pošiljajo izdelke na Daljni vzhod. Tako ne bodo topovi na vzhodu kmalu onemeli. Umik Kitajcev se je posrečil in se vršil v redu. Umikajoč so se oddelki ponekod še borili proti prodirajočim Japoncem. Niso pa jih mogli ustaviti. V soboto točno teden dni po začetku japonske ofenzive proti Džeholu so japonski vojaki vkorakali v džeholsko glavno mesto Čengte. Kitajci so se umaknili za veliki kitajski zid, kjer pripravljajo protinapad.

==

PO SVETU KATOLIŠKEM

Volitveni pastirski list nemških škofov. O priliki volitev so nemški škofje, zbrani na konferenci v Fuldi, izdali skupen pastirski list, v katerem poudarjajo: »Politične volitve za državni zbor, deželni zbor in za druga predstavništva so zelo važne ne samo iz političnih razlogov, marveč tudi radi posledic za zaščito in razvoj verskih in narodnih dobrin nemškega naroda, kakor tudi za položaj Cerkve v javnem življenju. Vsled tega mislimo, da je dobro in potrebno, da vas z vso resnobo

opomnimo na dolžnosti, ki jih imajo vsi katoličani in kristjani glede na porabo volilne pravice, in na odgovornost, ki jo imajo kot kristjani in katoliški verniki. Zato ponavljamo naš opomin: Volite zastopnike, kojih značaj in preizkušeno ravnanje jamči za to, da bodo podpirali mir in socialno blaginjo ljudstva, da bodo branili verske šole, delali na korist vere in katoliške Cerkve. Varujte se agitatorjev in strank, ki niso vredne katoliškega naroda. Išcite pouka in pojasnila v čisto katoliških časnikih.«

Svobodomislci dvigajo povsod svoje glave. Njihovo nastopanje je različno po različnosti razmer, ki vladajo v posameznih državah. Način dela je razli-